

FARSUND KOMMUNE

2020

Tiltaksoversikt forebygging barn og unge

Bakgrunn:

Oversikten er en del av den samlede tiltaksplanen for folkehelse og likestilling og er utarbeidet av folkehelsegruppa bestående av:

Kommunelege, kommunalsjef oppvekst og kultur, kommunalsjef helse og omsorg, kommunalsjef teknisk, kommuneplanlegger, rådgiver oppvekst og kultur, enhetsleder psykisk helse-, barn og unge, enhetsleder personal og organisasjon, leder frivillig- og frikslivssentral, enhetsleder barnehage, enhetsleder NAV, folkehelsekoordinator.

I tillegg har SLT-koordinator og Lister Barnevern bidratt til oversikten. Hensikten med dokumentet er å gi en samlet oversikt over forebyggende tiltak rettet mot de ulike målgruppene, der målsettinger, ansvar, status og evalueringer fremgår. Oversikten vil bli oppdatert årlig.

Innledning:

Farsund kommunen driver et tverrsektorielt forebyggende folkehelsearbeid rettet mot barn og unge. Forebygging og holdningsskapende arbeid med mål som favner psykisk helse, mestring, rus, fysisk aktivitet, ernæring, fritid og mye annet foregår i alle sektorer og i svært mange former. Som eksempel er både skolebaserte, helse- og kulturbaserte, tekniske tiltak og flere andre tiltak med og forebygger bruk av alkohol og andre rusmidler hos barn og unge.

Barnehage og skole er viktige arenaer for læring og samtidig en sentral arena for forebyggende og holdningsskapende arbeid fordi barn og unge oppholder seg der over flere år. Påvirkning fra jevnaldrende har stor betydning for utvikling av for eksempel holdninger til bruk av rusmidler, tidspunkt for alkoholdebut, kriminell atferd osv. I skolens læreplanverk er kritisk tenkning, livsmestring og sosial læring og utvikling viktige mål. Forskning viser f.eks. at undervisning, trening i selvbestemmelse og beslutningsrefleksjon, sosiale ferdigheter og evne til å håndtere sosialt press er tiltak som trolig fører til mindre bruk av harde rusmidler sammenlignet med andre tiltak.

Faren for helseskader som følge av alkohol er større hos unge enn hos voksne. Dess senere ungdom begynner med alkohol, og jo mindre de drikker, desto større vil forebyggingsgevinstene være. Å inkludere foresatte i det forebyggende arbeidet, for eksempel gjennom foreldrenettverk i skolene, kan trygge foreldre og gi felles grenser og holdninger i samhandlingen med barn og unge og dermed kunne bidra til å heve debutalderen for alkohol. Foreldreengasjement og klare og tydelige holdninger hos foreldre kan også redusere sjansen for at unge tyr til andre rusmidler. Samarbeid med og mellom foreldre er også viktig i forhold til å skape trygge og tydelige foreldre.

Unge som har det bra og har noe å drive med på fritiden, har mindre sjanse for å havne i rus og kriminalitet. Satsing på fysisk aktivitet og fritidsaktiviteter til barn og ungdom er derfor et viktig forebyggende tiltak. Forskning viser at fysisk aktivitet kan bidra til bedre psykisk helse, opplevelse av mestring og bedring av selvfølelse for mennesker som sliter psykisk eller med rus. Fysisk aktivitet kan også være en arena der unge får et nytt nettverk og nye venner, - og et sted der vanskelige tanker og følelser kan kobles bort. Tilrettelegging for attraktive, varierte og tilgjengelige rusfrie aktivitets og fritidstilbud for ungdomsbefolkningen er en investering i inkludering og utjevning som også kan bidra til å hindre rekruttering til uønskede miljøer og samtidig bidra til at utsatt ungdom får et alternativ. Ungdomsklubber, idrettsaktiviteter og kulturtilbud til barn og unge bidrar til å skape et godt lokalsamfunn og til å forebygge at barn og unge havner i uheldige miljøer.

Forskning viser at det blant mennesker med alvorlige psykiske lidelser er betydelig flere som har skadelig bruk av rusmidler enn hos resten av befolkningen, og de psykiske plagene kan ofte påvises flere år før rusmisbruket begynner. Noen mennesker opplever at rusmidlene demper plagene med de psykiske lidelsene men det er også en betydelig opphopning av psykiske lidelser som er utløst av rusmidler. Bruk av cannabis (hasj og marihuana) kan utløse alvorlige psykiske plager allerede etter kort tids bruk og alkohol er kjent for å gi depresjon og angst, men kan også gi mer alvorlige psykiske plager. Rusmisbruk kan føre til psykisk sykdom, og alvorlig psykisk sykdom er tett forbundet med alvorlig rusmisbruk hos svært mange. Tiltak for å styrke den psykiske helsen er derfor svært viktig i forebygging blant barn og unge.

Forskning viser også sammenheng mellom tidlig røykdebut og tidlig alkoholbruk. Inntak av hasj og marihuana gjøres normalt i form av røyking og det er sannsynligvis enklere å prøve ut dette dersom ungdommen allerede røyker. Røykforebygging er derfor også et viktig forebyggende tiltak.

Manglende lese- og skriveferdigheter kan være en risikofaktor i forhold til hvordan barn og unges liv utvikler seg. Undersøkelser viser at mange elever med lese- og skrivevansker har lavere selvbilde, mindre forventninger til egne prestasjoner og mer atferdsvansker enn andre elever. Det å ikke mestre skolens faglig krav, blir regnet med blant faktorene som gir økt risiko for psykiske vansker, rus, frafall i videregående skole og manglende tilknytning til arbeidslivet. Elever som får muligheter til å oppleve mestring, vil utvikle evne til å tåle påkjenninger mens det å mislykkes i skolen kan være et betydelig nederlag i seg selv, samtidig som det øker faren for å mislykkes i livet ellers. Gode og tidlige tiltak i forhold til lese- og skriveferdigheter er derfor en svært viktig del av de forebyggende tiltakene rettet mot barn og unge.

Tiltaksoversikt

Hovedmål: Helsefremmende og rusforebyggende oppvekstmiljø for barn og unge i Farsund, i barnehager, skoler og i samfunnet generelt.

Tiltakene er merket med:

P = Primærforebyggende arbeid handler om å forhindre at problemer oppstår og omfatter generelle tiltak rettet mot alle i en gitt populasjon eller befolkningsgruppe f.eks. alle 1.klassinger i Farsund, -alle foreldre til en definert gruppe barn o.l., der virkemidlene kan være alt fra påvirkning, opplysnings- og holdningskampanjer, til lovregulering.

S = Sekundærforebygging rettes mot identifiserte utsatte grupper (unge med psykiske plager, barn med lese/skrivevansker, foreldregruppe med felles utfordringer o.l.).

Målgruppe 1: <ul style="list-style-type: none"> - Gravide - Førskolebarn - Småbarnsforeldre				
Delmål: <ul style="list-style-type: none"> - Gravide får tilbud om strukturert samtale om levevaner ved første konsultasjon og tilbud om ytterligere oppfølging ved behov - Småbarnsforeldre får tilbud om å utvikle og styrke sine foreldreferdigheter - Småbarnsforeldre som sliter med å mestre foreldrerollen får tilbud om tilpasset veiledning og oppfølging - Barn i risiko for feilutvikling identifiseres tidlig og får helhetlig, tverrfaglig og kvalitetsmessig god oppfølging - Helsestasjon og barnehager har fokus på helsefremming og tidlig utvikling av gode levevaner i forhold til kosthold og fysisk aktivitet - Helsestasjon og barnehager har fokus på psykisk helse, livsmestring og sosial kompetanse				
Tiltak:	Type:	Hovedansvar:	Samarbeidspartnere:	Status/evaluering 2019:
Svangerskapsoppfølging: Samtale med gravide om røyking, alkohol, illegale rusmidler og vane-dannende legemidler ved første konsultasjon. Ved bruk av rusmidler vil den gravide bli tilbudt tilrettelagt hjelp til å slutte. https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/svangerskapsomsorgen https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/tidlig-samtale-om-alkohol-og-levevaner i svangerskapsomsorgen	P	Helsestasjonen v/Jordmor	Samarbeid med fastlege	Jordmor benytter egen prosedyre ved konsultasjoner i.f.t. gravide der spørsmål om levevaner (inkludert rusmiddelbruk) inngår. Følger nasjonalfaglig retningslinje for barselomsorgen
Foreldreforbereende kurs: <u>Mål:</u> forberede og styrke foreldrerollen Målgruppe - alle gravide med partnere, både førstegangsforeldre og par som har barn. Viktig tema er kommunikasjon ved familieforøkelse, tips og råd om hvordan en graviditet påvirker parforholdet og hvilke utfordringer barn kan gi for parforholdet.	P	Helsestasjonen	Samarbeid med psykolog	Evalueres etter hvert kurs. Det ble avholdt 2 kurs i 2019. På grunn av koronasituasjonen er ingen kurs avholdt i år.

<p>Forebyggende røyke- og snusbruk Målgruppe: gravide, foreldre, barn og unge Tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> informere om helseskader som følge av røyking/snus motivere for røyke- og snuslutt <p>Tema i oppfølging av gravide, i foreldreforbereidende kurs, - i helsestasjonskonsultasjoner med barn og foreldre. Barns rett til røykfritt miljø tas opp med foreldrene og det kommenteres dersom foreldre lukter røyk.</p>	P	Helsestasjonen		Jordmor og helsesykepleier gir veiledning og informasjon. Det er fremdeles en betydelig høyere andel kvinner i Farsund som røyker ved første svangerskapskontroll enn det er i landet og Vest- Agder. Folkehelseprofilen 2020 viser at 11 % av kvinner i Farsund røyker ved første svangerskapskontroll mens tall for landet er 5% og fylket 6,6%.
<p>COS (circle of security) – Foreldreveiledningskurs i gruppe og individuelt <u>Mål:</u> Styrke foreldre i å møte barnet følelsesmessig Mer info: circle-of-security</p>	P/S	Helsestasjon/ Familiesenteret Lister Barnevern (som tiltak)		Gjennomføres årlig. Evalueres etter hvert kurs, deltakerne gir svært gode tilbakemeldinger. Gruppekurs arrangert av helsestasjonen høsten 2019: Antall deltager: 6 familier var representert, en av familiene gjennomførte ikke de to siste gangene. Individuelle kurs gjennomføres av familiesenteret og Lister Barnevern og kommer i tillegg.
<p>Mangfold: Sammen (tidligere Level Mangfold) Målgruppe: minoritetsspråklige par og enslige <u>Mål:</u> gi minoritetsspråklige par og enslige økt bevissthet om seg selv i samspill med andre, samt gi praktisk ferdighetstrening i kommunikasjon og konflikthåndtering. Gjennomføres årlig 1- 2 ganger. Mer info: https://sammen.link/</p>	S	Familiesenteret	Samarbeid med Voksenopplæringen og psykisk helse	«Mangfold» har blitt holdt for deltakere på 50 timers samfunnskunnskap én gang pr. semester med ca. 10-15 deltakere. Kurset holdes over 2 dager á 5 timer på Voksenopplæringen. Får generelt gode tilbakemeldinger/evalueringer fra deltakerne som opplever at kurset er nyttig.
<p>GITH- gleder i travle hverdager, kurs over 2 kvelder. Målgruppe: småbarnsforeldre – par <u>Mål:</u> Bedre kommunikasjonen for par med små barn Mer info: https://www.farsund.kommune.no/tjenester/kalender/22707</p>	P	Familiesenteret	Samarbeid med voksenopplæringen og psykisk helse	Tilbudet skal foreløpig videreføres. Det arbeides med å ta i bruk redskap for evaluering av tiltaket i løpet av 2020. I 2019 deltok 3 par. Ingen kurs er gjennomført i 2020 pga koronasituasjonen.
<p>TIBIR TIBIR står for «Tidlig innsats for barn i risiko» og består av ulike tiltak rettet mot foreldre, barn og fagpersoner. Målet er å hjelpe familier til å få det bedre sammen. https://www.nubu.no/TIBIR/</p>	S	Familiesenteret og Lister Barnevern har felles ansvar		Oppstart 2020
<p>Nye mønstre <u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> finne løsningen på sammensatte utfordringer hos lavinntektsfamilier ved bruk av familiekoordinatorer og familie plan. 	S	NAV Lister		Er under oppstart 2020

<ul style="list-style-type: none"> • sikre rett hjelp til rett tid, til både barn og voksne i deltakerfamiliene. <p>Familie- og generasjonsperspektiv på levekårsutfordringer, utenforskap, psykisk helse og arbeidstilknytning.</p> <p>Mer info: Nye mønstre trygg oppvekst</p>				
<p>Barn ut av foreldrekonflikten</p> <p>Gruppetiltak ved familievernkontorene i Agder som retter seg mot foreldre med barn i alderen 4 – 16 år og som lever i høy konflikt etter samlivsbrudd.</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dempe konfliktnivået, slik at barna kan oppleve et samarbeidsklima mellom foreldre som gir utviklingsstøtte og trygghet • barna får hjelp til å sette ord på og formidle sine erfaringer til hverandre og til sine foreldre • foreldrene får hjelp til å lytte til barnas fortellinger <p>Mer info: https://bufdir.no/Familie/Tilbud_Regionene/Barn_ut_av_foreldrekonflikten/</p>	S	Familievernkontorene	Samarbeid med avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP), Tingretten og barnevernet	<p>Evaluering viser at over halvparten har fått til et godt samarbeid i etterkant. Den andre halvparten har fremdeles store konflikter, men barna har fått det bedre og foreldrene ønsker hjelp videre.</p> <p>Universitetet i Agder skal forske på effekten over tid.</p>
<p>Implementere BTI som metode:</p> <p><u>Mål:</u> Bedre tverrfaglig innsats for barn/unge som det er knyttet bekymring til, - f.eks. rus og/eller psykisk helseproblemer i familien. BTI fremmer samarbeid på tvers av faggrupper og enheter.</p> <p>Mer info: BTI modellen</p>	S	Oppvekst	Samarbeid med helse, PPT, barnevern	<p>Det er oppnevnt BTI-kordinator og ressursgruppe med representanter fra helsestasjon, skole, barnevern, PPT, folkehelse og barnehage.</p> <p>Kommunen er på definert nivå 0 og 1 som foregår i den enkelte tjeneste og handler om å ta opp uro og bekymring for et barn. Nivå 2 og 3 handler om samhandling mellom to eller flere tjenester.</p>
<p>BTI-team (BUTT): Tverrfaglig sammensatt team.</p> <p>Kan drøfte problemstillinger med pårørende/barn til stede, unntaksvis anonymt forutsatt samtykke fra foreldre. Veiledning og rådgivning.</p> <p>Målgruppe: 0 – 18 år med pårørende</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • bidra til å sikre at barn/unge får en helhetlig og kvalitetsmessig god tjeneste • bistå med å finne fram til hvor og hvordan målgruppen skal få best mulig hjelp 	S	Familiesenteret	Samarbeid med helsestasjonen, barnevernet, familiekontoret, PPT, Psykisk helseteam og ABUP	<p>Teamets sammensetning og funksjon er under evaluering i etterkant av Fylkesmannens tilsyn med tjenester til barn i alderen 7-12 år med psykiske utfordringer der kommunen fikk avvik som skal følges opp.</p>
<p>Tobakksfritt område i barnehagen og utenfor barnehagen:</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - begrense helseskader som tobakksbruk medfører - forebygge at barn og unge begynner å bruke tobakksvarer 	P	Oppvekst v/barnehagene		<p>Det har skjedd store endringer her, og ansatte og foreldre er blitt mer bevisst. Barnehagen tar temaet opp med enkelte foresatte dersom det er behov.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - fremme at de som allerede bruker tobakksvarer slutter - beskytte befolkningen mot eksponering for tobakksrøyk <p>Mer info: Tobakkskadeloven</p>				Barnehagene har tobakksfritt område i barnehagen og utenfor barnehagen.
<p>Inkludering av minoritetsspråklige barn i barnehage</p> <p><u>Mål:</u> tettere samarbeid mellom barnehage og NAV for bedre å kunne samkjøre oppstart i barnehage og foreldres deltakelse i introduksjonskurs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sikre god inkludering for minoritetsspråklige barn og deres familie som bosettes i Farsund. • rekruttere flere barn av arbeidsinnvandrere til barnehagene. • legge bedre til rette for oppstart (tilvenning) og samarbeid med hjemmet ved bruk av tolk. 	S	Oppvekst v/barnehagene	Samarbeid med NAV	Nytt tiltak (prosjekt) med planlagt oppstart 2020
<p>Holdningsarbeid i forhold til røyking:</p> <p>Målgruppe: ansatte, barn og foreldre</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • gode holdninger blant ansatte, foreldre og barn • fokus på å være gode rollemodeller • sikre barn et røykfritt oppvekstmiljø • informasjon om helsefare <p>Fokus på det som er bra og helsefremmende, lite fokus til det som er negativt. Det tas opp med foreldrene dersom barna lukter røyk.</p>	P	Oppvekst v/barnehagene		Det har skjedd store endringer her, og ansatte og foreldre er blitt mer bevisst. Barnehagen tar temaet opp med enkelte foresatte dersom det er behov.
<p>Sjekklista i helsestasjonsprogrammet:</p> <p>Oppfølging fra fødsel til skolestart.</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • observasjon • tidlig identifisering og oppfølging av motorisk feilutvikling • veiledning og rådgivning til foreldre og ansatte <p>Mer info: https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten/helsestasjon-05-ar</p>	P	Helsestasjonen	Samarbeid med kommunal fysioterapeut og lege	Fungerer veldig godt med en liten del fast kommunal fysioterapeut som også er tilgjengelig for veiledning av foreldre, ansatte og andre behov.
<p>Fysisk aktivitet i barnehagene:</p> <p><u>Mål:</u></p> <p>Skape gode holdninger og gode vaner i.f.t. fysisk aktiv i tidlig alder</p> <p>Mer info: Udir.no kropp-bevegelse-mat-helse</p>	P	Oppvekst v/barnehagene		Barnehagene jobber bevisst med dette. Barna er over tid ute hver dag. Det legges til rette for aktivitet i dagsplanen med fysiske utfordringer tilpasset alder og planer i ute- og inneområder. Eks: turer i ulendt terreng, gymsalsaktiviteter, aktivitetsløyper inne/ute. 2 barnehager tilbyr svømming for de store barna. «Kropp, bevegelse, mat og helse» er et av syv fagområder i barnehagen

<p>Fremme psykisk helse, livsmestring og sosial kompetanse:</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ivareta barns grunnleggende behov for å bli anerkjent, sett og likt • Sikre god kompetanse og dyktige ressurspersoner som jobber systematisk for å fremme psykisk helse, livsmestring og sosial kompetanse. • Ansatte i oppvekstsektoren skal ha god kompetanse i relasjonsbygging <p>Tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bruke ulike program for trening av sosial kompetanse og for fremming av psykisk helse (Være Sammen, Gleding, Cos m. flere). • Fra teori til handling - barn/elever skal trene på utvalgte sosiale ferdigheter • Psykologisk førstehjelp - røde og grønne tanker, mestringstro • Språksette følelser <p>Rammeplan barnehagene circle-of-security Helse og livsmestring i barnehagens rammeplan Være sammen Udir - kvalitet og kompetanseutvikling miljø og mobbing www.gleding.no Baumrinds modell- sammenhenger mellom foreldrepraksiser og barns trivsel</p>	<p>P</p>	<p>Oppvekst v/barnehagene</p> <p>Helsestasjonen</p>	<p>Samarbeid med helsesykepleier/ psykisk helse</p>	<p>Barnehagene og helsestasjonen jobber bevisst med sosial kompetanse. Et av barnehagens formål er å fremme vennskap og fellesskap. Flere barnehager jobber systematisk med fokus på å språksette følelser eks. Trygghets sirkelen/COS og «Røde og Grønn tanker».</p> <p>Barnehagene har laget egne implementeringsplaner for implementering av Ny Rammeplan der livsmestring og helse er inkludert. Arbeidet med «Være Sammen» er implementert i barnehagene og videreført i arbeidet med Inkluderende barnehagemiljø og fagstoffet knyttet til tilknytning. Her videreføres blant annet voksenrollen (Baumrindsmodell) og arbeidet med relasjonsbygging. Flere barnehager bruker «Være Sammen» sitt opplegg med barnegruppa. Flere barnehager jobber med «Gleding», for å styrke inkludering og forebygge mobbing. Temaene er oppe jevnlig i personalgruppen.</p>
<p>Implementere nye nasjonale retningslinjer i helsestasjonen</p> <p><u>Mål:</u></p> <p>Bidra til forsvarlige helse- og omsorgstjenester, kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet, og sørge for at krav i helse- og omsorgslovgivningen etterleves.</p> <p>Mer info: Nasjonale retningslinjer helsestasjons-og-skolehelsetjenesten</p>	<p>P/S</p>	<p>Helsestasjonen</p>		<p>Arbeidet med å nedfelle nasjonale retningslinjer i lokale rutiner pågår og påregnes ferdig i løpet av 2020</p>

Målgruppe 2:

- Barn i grunnskolealder
- Foreldre til barn i grunnskole

Delmål:

- Færre barn som sliter psykisk
- Barn i risiko for feilutvikling identifiseres tidlig og får helhetlig, tverrfaglig og kvalitetsmessig god oppfølging
- Elever som sliter med grunnleggende ferdigheter i skolen identifiseres og får hjelp så tidlig som mulig
- Skolen har systematisk oppfølging av læringsresultater på gruppe og individnivå
- Skolene har fokus på helsefremming og utvikling av gode levevaner i forhold til kosthold og fysisk aktivitet
- Skolene har fokus på psykisk helse, rusforebygging, livsmestring og sosial kompetanse
- Foreldre får tilbud om å utvikle og styrke sine foreldreferdigheter
- Foreldre som sliter med å mestre foreldrerollen får tilbud om tilpasset veiledning og oppfølging
- Færre unge bruker rusmidler, røyker og/eller snuser
- Økt fysisk aktivitet blant barn i skole og fritid
- Redusert forekomst av mobbing
- Bedre oppvekst og levekår for barn i lavinntektsfamilier

Tiltak:	Type:	Hovedansvar:	Samarbeidspartnere:	Status/evaluering 2019:
Skolehelsetjenesten: Målgruppe: alle elever i grunnskolen Mål: <ul style="list-style-type: none"> • fremme psykisk og fysisk helse • gode sosiale og miljømessige forhold • forebygge sykdom og skader Mer info: https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten	P/S	Helsestasjonen	Skolene, psykolog, skolelege, fysioterapeut	Fra 2020 tas evalueringssystem FIT (Feedback Informert Tjeneste)gradvis i bruk i oppfølging av enkeltelever.
Familiesenteret: Tilbud om forebyggende psykisk helsearbeid rettet mot barn, unge, deres familie og deres nettverk Mer info: https://www.farsund.kommune.no/search?q=Familiesenter&Itemid=2371	S	Helsestasjonen	Helsesykepleier, psykisk helse, skole, Abup m.fl.	I 2019 hadde 96 barn og foreldre oppfølging fra Familiesenteret.
Zippys venner: 1. klasse på den enkelte skole, 24 skoletimer. Mål: <ul style="list-style-type: none"> • økt mestring • bedre faglig fungering • bedre klassemiljø • unngå mobbing Mer info: Zippys venner	P	Oppvekst	Bistand av helse-sykepleier. Familiesenteret kan bistå med veiledning	Barneskolene i Farsund kjører dette programmet som standard opplegg i forhold til arbeid med psykisk helse for de yngst elevene. Med bakgrunn i ny læreplans fokus på livsmestring vil det bli vurdert om dette programmet bør erstattes av andre programmer.

<p>SMIL- grupper (Styrket Mestring I Livet): Gruppetilbud til barn og unge 8- 16 år med foreldre som har psykiske/fysiske og/eller rusrelaterte helseutfordringer. Gjennomføres årlig i samarbeid med andre kommuner i Lister. Planlegging og foreldresamlingene er felles med Flekkefjord, Kvinesdal, Lyngdal og DPS. Farsund og Lyngdal samarbeider om barnegruppene. Max 8 barn i en gruppe med to ledere</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • fokus på barns opplevelse av å leve i en familie med fysisk-, psykisk sykdom og/ eller rusproblemer • økt forståelse • økt kunnskap • sosialt fellesskap <p>Mer info: Smil- mestring i livet</p>	S	Familiesenteret	Samarbeid med helsesykepleier	<p>Antall deltakere: 2019: 12 barn (Farsund -Lyngdal), fordelt på 2 grupper. Alder 9-13 år. Evaluering viser at både foreldre og barn mener tiltaket er viktig og nyttig. Gruppeledere evaluerer og justerer. Tiltaket er viktig og fortsetter</p>
<p>Barn ut av foreldrekonflikten Gruppetiltak ved familievernkontorene i Agder som retter seg mot foreldre med barn i alderen 4 – 16 år og som lever i høy konflikt etter samlivsbrudd.</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dempe konfliktnivået, slik at barna kan oppleve et samarbeidsklima mellom foreldre som gir utviklingsstøtte og trygghet • barna får hjelp til å sette ord på og formidle sine erfaringer til hverandre og til sine foreldre • foreldrene får hjelp til å lytte til barnas fortellinger <p>https://bufdir.no/Familie/Tilbud_Regionene/Barn_ut_av_foreldrekonflikten/</p>	S	Familievernkontorene	Samarbeid med avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP), Tingretten og barnevernet	<p>Evalueringer viser at over halvparten har fått til et godt samarbeid i etterkant. Den andre halvparten har fremdeles store konflikter, men barna har fått det bedre og foreldrene ønsker hjelp videre.</p> <p>Universitetet i Agder skal forske på effekten over tid.</p>
<p>TIBIR TIBIR står for «Tidlig innsats for barn i risiko» og består av ulike tiltak rettet mot foreldre, barn og fagpersoner. Målet er å hjelpe familier til å få det bedre sammen. https://www.nubu.no/TIBIR/</p>	S	Familiesenteret og Lister Barnevern		Er under oppstart 2020
<p>BTI-team(BUTT): Tverrfaglig sammensatt team. Kan drøfte problemstillinger anonymt eller med pårørende/barn til stede. Veiledning og rådgivning. Målgruppe: 0 – 18 år med pårørende</p> <p><u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • bidra til å sikre at barn/unge får en helhetlig og kvalitetsmessig god tjeneste <p>bistå med å finne fram til hvor og hvordan målgruppen skal få best mulig hjelp</p>	S	Familiesenteret	Samarbeid med helsestasjonen, barnevernet, familiekontoret, PPT, Psykisk helseteam og ABUP	Teamets sammensetning og funksjon er under evaluering i etterkant av Fylkesmannens tilsyn med tjenester til barn i alderen 7-12 år med psykiske utfordringer der kommunen fikk avvik som skal følges opp.

<p>Skolehelseteam: Veiledning og rådgivning i fht elever. Anonymt eller kjent med involverte foresatte. Målgruppe er elever i grunnskole og videregående skole <u>Mål:</u> Tverrfaglig veiledning og bistand</p>	S	Oppvekst	Samarbeid med helsesøster, PPT og barnevern	Teamets sammensetning og funksjon skal evalueres i etterkant av Fylkesmannens tilsyn med tjenester til barn i alderen 7-12 år med psykiske utfordringer der kommunen fikk avvik som skal følges opp.
<p>Kick-off leir: Årlig 5 dagers aktivitetstilbud Målgruppe: ungdom 14 – 18 år som opplever å ha det vanskelig, eller som har en i familien som sliter psykisk og/eller med rusavhengighet <u>Mål:</u> mestringsfølelse og fellesskap Mer info: http://www.abup.no/unge/kick-off/</p>	S	Abup	Samarbeid med kommunen og frivillige organisasjoner	Resultatene fra evalueringer viser at de deltakerne som har svart, i stor grad er fornøyde med Kick-off- leirene. Koronasituasjonen setter grenser for slike samlinger. Ikke gjennomført i 2020
<p>DU- kurs: Ungdom 15 – 20 år. Depresjons- mestring for ungdom, over 10 samlinger. Behovsstyrt oppstart. Mer info: DU kurs</p>	S	Psykisk helse		Skal evalueres i 2020 og vurderes erstattet med mer kortvarig kurs/mestringsgruppe, med tema vedr. avhengighetsproblematikk og psykisk helse.
<p>Kjernegrupper: individrettet tiltak rettet mot elever i ungdoms- og videregående skole i risikozonen (unntaksvis i barneskolen) med konkret utfordring, f.eks. skolevegring, mobbing, nasking, rus, utagerende og forstyrrende atferd, skoleskulk, kriminalitet, vansker for å godta grensesetting o.l. Det er kjernegrupper på begge ungdomsskolene og på både Eilert Sundt avd. Lista og Farsund. Møtes en gang pr mnd., -ved behov oftere. Noen elever møter en gang pr mnd. (oftere ved behov) og andre hver annen mnd. avhengig av behov og utfordring. <u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rask, konkret og samkjørt oppfølging, • stoppe negativ utvikling • fokusere på ressurser hos/rundt ungdommen <p>Ungdommen deltar med foresatte (dersom under 18 år) Ungdom med ungdomskontrakt som har fått påtaleunntatelse med vilkår blir også fulgt opp i kjernegruppene. Mer informasjon: Kjernegrupper</p>	S	SLT -koordinator	Faste deltakere er SLT, representant fra skolen, kultur, skolehelsetjenesten, politi, Lister Barnevern	Det var totalt 23 nye saker fra 2017 til november 2019. 10 av 18 elevene i 2017/2018 avsluttet kjernegruppe uten kjente nye saker 3 av 18 elever var involvert i nye saker i 2017 og 2018. Ved involvering i nye uheldige hendelser blir ungdommene kalt inn til bekymringssamtale hos politiet/ og evt. får tilbud om ny oppfølging gjennom kjernegruppe. Tallene viser 11 kjernegrupper i 2019. Av disse ble 3 grupper avsluttet i 2019, 2 har blitt avsluttet innen juli 2020 og 6 er fortsatt i kjernegruppe.
<p>Fremme psykisk helse, livsmestring og sosial kompetanse: <u>Mål:</u> Bygge trygge, robuste barn som kan finne og utvikle styrkene sine og takle ulike utfordringer i hverdagen, og kunne fungere godt i samspill med andre barn og voksne på ulike arenaer gjennom å:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ivareta barn/unges grunnleggende behov for å bli anerkjent, sett og likt 	P	Oppvekst	Samarbeid med helsesykepleier/ psykisk helse	I tillegg til Zippy har skolen Trivselslederprogrammet på alle barneskoler. Dette er godt innarbeidede program. Våren 2019 ble et utvalg ansatte i skole og skolehelsetjeneste kurset i forhold til AART-

<ul style="list-style-type: none"> • sikre god kompetanse og dyktige ressurspersoner som jobbe systematisk for å fremme psykisk helse, livsmestring og sosial kompetanse. • sikre at ansatte i oppvekstsektoren har god kompetanse i relasjonsbygging <p>Tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bruke ulike program for trening av sosial kompetanse og for fremming av psykisk helse (Zippy, ART m flere). • Fra teori til handling - barn/elever skal trene på utvalgte sosiale ferdigheter • Psykologisk førstehjelp - røde og grønne tanker, mestringstro • Klasseledelse • Trivselslederprogrammet • Språksette følelser <p>Mål: Mer info: Udir - kvalitet og kompetanseutvikling miljø og mobbing Zippys venner Aart metodikken DEKOM kvalitet og kompetanseutvikling i skole Trivselsleder</p>				<p>programmet og det er nå satt av 2 timer i uka på hver av skolene for å følge opp dette.</p> <p>Ved Lista ungdomsskole er man skoleåret 2019/2020 i gang med kursing gjennom DEKOM (desentralisert kompetanseheving i skole i samarbeid med UiA og LPS Lister pedagogiske senter) i forhold til læringsmiljø.</p> <p>Skolene kommer også til å jobbe med implementering av nye fagplaner og overordnet del dette skoleåret, der blant annet folkehelse og livsmestring har en sentral plass.</p>
<p>Digital helsesykepleier</p>	<p>P</p>	<p>Helsestasjonen</p>		<p>Helsesykepleier benytter SMS i kommunikasjon med elever. Opplevs som en god måte å få/holde kontakt med elever. Det planlegges chatte- tjeneste fra 2020 avhengig av sentrale midler.</p>
<p>Psyktdeg – Psykologi på instagram Instagramkonto med informasjon, tips og råd til ungdom om ting man kan gjøre for å ivareta sin psykiske helse. Videoene er beregnet på alle, men særlig først og fremst for ungdommen. Mer informasjon: https://youtu.be/ou5KpLuVDrl</p>	<p>P</p>	<p>Enhet forebygging og koordinering v/ Kommunepsykolog</p>		<p>Ble startet opp som tiltak som følge av nedstengningen av tjenester ved coronapandemien våren 2020.</p>
<p>Ung: Sammen (tidligere kalt LEVEL Ung): Kommunikasjonskurs med fokus på relasjon og parforhold. 4 skoletimer på hvert trinn for elever i siste trinn på videregående skole. Mål: Skape rom for samlivsutvikling for alle par – uansett hvilken fase i livet man befinner seg i og hvilke problemstillinger man står overfor. Mer info: https://sammen.link/</p>	<p>P</p>	<p>Familiesenteret</p>	<p>Helsesykepleier, med bistand fra psykisk helse, erfaringskonsulent</p>	<p>Det tilbys kurs i VG3 studiested Farsund og VG2 studiested Lista. Gjennomføres årlig med 6 - 7 grupper.</p> <p>Evalueres jevnlig og deltakere gir gode tilbakemeldinger. Tiltaket justeres etter innspill fra både elever og gruppeledere. Tiltaket videreføres.</p>

<p>Helsestasjon for ungdom: Forebyggende lavterskeltilbud til ungdom i aldersgruppen 14 – 24 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tester for seksuelt overførbare sykdommer (kjønnsykdommer) eller graviditet • Gynekologiske undersøkelser • Veiledning i bruk av prevensjon og uønsket graviditet. <p>Rådgivning ved for eksempel spiseforstyrrelser, problemer hjemme eller rusproblemer, psykiske plager</p> <p>Mer info: https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten/helsestasjon-for-ungdom</p>	P/S	Helsestasjonen	Samarbeid med helsestasjonslege	<p>Statistikk for (HFU)Helsestasjon For Ungdom 2019: Jenter: 114 Gutter: 16 Totalt: 130</p> <p><u>Innhold i henvendelsene:</u> Seksuell helse:100 Fysisk/psykiske helse/vaksine: 30</p> <p>Gutter er underrepresentert i henvendelser.</p>
<p>Two Teachers: økt lærertetthet i utvalgte grupper. Forskningsprosjekt/gruppestudie 2016-2020.Målgruppe: skolestartere 2016. <u>Mål:</u> Undersøke effekten av økt lærertetthet i lese- og skriveopplæringen Evalueres av Lesesenteret.</p> <p>Mer info: https://lesesenteret.uis.no/two_teachers/</p>	S	Oppvekst		<p>Mai/juni 2019 - kartlegging av over 5000 elever på 150 skolen i Two Teachers-prosjektet gjennomført. I mai 2020 ble det sendt ut nytt spørreskjema til lærere og rektorer ved Farsund barneskole og Vanse skole. Resultatet av prosjektet legges fram våren 2021.</p>
<p>Lesekurs: intensiv lesetrening 4-8 uker i små grupper for elever med leseutfordringer 1- 4 klasse <u>Mål:</u> styrke leseferdigheter gjennom intensiv lesetrening Mer info: Forskning.no lesekurs-hvem-hvordan-og-hvorfor-og-hvorfor-ikke</p>	S	Oppvekst		<p>Ikke felles tiltak ved skolene. Borhaug skole har en lærer som har 7 timer i uka til å kjøre leskurs. Holder nå på med intensiv lesetrening i 3. klasse. Vanse skole håndterer dette på det enkelte trinn. Ressurs er tildelt slik at skolen kan prioritere dette.</p>
<p>Kartleggingsprøver/nasjonale prøver: Systematisk oppfølging av læringsresultatene gjennom analyser på individ og gruppenivå. <u>Mål:</u> Identifisere individuelle utfordringer og utfordringer på gruppenivå.</p>	P	Oppvekst		<p>Resultatene presenteres i skoleledermøte når disse er offentligjort. Deretter jobber man lokalt på skolene både på gruppe og individnivå for å følge opp disse.</p>
<p>VOKAL (CONEXUS) (Systematisk oppfølging av læringsresultatene) Kjøpt inn sentralt for hele Farsundskolen og tatt i bruk fra våren 2017. Mer info: VOKAL CONEXUS</p>	P	Oppvekst		<p>Programmet er tatt i bruk ved alle skoler. Resultater fra nasjonale kartleggingsprøver legges inn i systemet, samt resultater fra andre kartleggingsprøver. Vi registrerer at det er skoler som trenger mer oppfølging i bruk av verktøyet for å kunne utnytte mulighetene det gir. Tiltak for å styrke bruk: kurs med eksternt og lokalt bidrag.</p>

Utjevne sosioøkonomiske forskjeller i leseferdigheter	P	Oppvekst		Skolene har interne leseprosjekt. Leseplan for Farsundskolen benyttes for å styrke leseferdigheter og erverve seg flere strategier for god og effektiv lesing. Kursing i forhold til avkoding og lesehastighet/ forståelse gis som tilbud til eleven i kortere perioder.
Utjevne sosioøkonomiske forskjeller i grunnskolepoeng	P	Oppvekst		Vedrørende sosioøkonomiske forskjeller knyttet til grunnskolepoeng er dette noe som må tas opp med alle skolene for å se på mulige tiltak og utarbeide en felles plan for å styrke dette arbeidet.
Hjertesone rundt skoler i Farsund og Vanse: Bilfri sone rundt skolen. Barn som kjøres slippes av på markerte stopp- og hentesteder utenfor denne sonen. <u>Mål:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Flere barn som går eller sykler til skolen • Unngå biltrafikk på barns skolevei Mer info: Nullvisjonen Agder- hjertesone Farsund	P	Oppvekst	Samarbeid med teknisk	Tilbakemeldinger fra skolene: Vanse skole har statistikk på dette og har intern konkurranse for å premiere trinn/klasser, noe som gir svært gode resultater. FAU har hatt det som sak mange ganger. Skolen i Farsund har ikke like gode resultater. Skolen ønsker ikke å være «politi» om morgenen, men oppfordrer foreldrene til å ikke kjøre elevene helt opp til skolen.
Oppfølging av sykkelplanen: Motivere og legge til rette for bruk av sykkel som transportmiddel. Mer info: Vita-velo Farsund	P	Teknisk drift		Etablert flere overbygde sykkelparkeringsanlegg, spesielt knyttet til skolene. Små steg m.h.t. hovednett. Satsning på Vita Velo, sammenhengende kystnær tursykelvei. Ny side «syklingifarsund.no» med oversikt over ulike sykkelruter og online booking av sykler. Etablert sykkelutleie ved Lista fyr.
Flipside skatepark Flipside er en del av kommunens forebyggende arbeid og ligger på Lista Flypark. Hallen passer både for skateboard, BMX og scoot. Anlegget har 2500 m ² innendørs park med bowl, foam pit, resi pad og mye mer. Utleie BMX og hjelmer. 10 års aldersgrense. Utvidet åpningstid i ferier. https://lapark.no/flipside/	P	Kultur		Er en svært viktig del av fritidstilbudet i kommunen og treffer mange unge som ikke er med i organiserte fritidsaktiviteter. Nesten 200 barn/unge har årskort og mange benytter Flipside ukentlig. Benyttes også av tilreisende og fra omliggende kommuner.

<p>Leirskole: Målgruppe: elever på 8. trinn <u>Mål:</u> bruke nærmiljøet til fysisk aktivitet</p>	P	Oppvekst		Gjennomføres årlig.
<p>Off-road sykkeløype i Alcoaparken</p>	P	Kultur	Samarbeid med Farsund Sykleklubb	<p>Det er mange unge som benytter tilbudet både til organisert og egenorganisert aktivitet/ trening. Hver torsdag er 15-20 barn med på treninger.</p> <p>Det er ønske om å bygge en såkalt asfaltert Pumptrack i tilknytning til anlegget som rekrutteringsarena.</p> <p>Farsund Sykleklubb har sykler til utlån for de som trenger det.</p>
<p>Bedre synliggjøring av eksisterende tur og aktivitetsmuligheter. Plan for kommunikasjon ut mot innbyggere.</p> <p>Mer info: https://listerfriluft.no/</p>	P	Teknisk drift i samarbeid med Lister Friluftsråd		<p>Lister friluftsråd har nettside med oversikt over ulike tilbud/ aktiviteter. Lister Friluftsråd ble kåret til Årets Friluftsråd i 2019 med følgende begrunnelse: Lister Friluftsråd har stått for et tiltak som har stor overføringsverdi og kan tjene som eksempel for andre friluftsråd i vårt langstrakte land. I tiltaket er fysisk tilrettelegging kombinert med aktivitetstiltak. Prosjekt «Kyststi for alle» er et eksempel på tiltak.</p>
<p>Systematisk gjennomgang av alle skolegårder <u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Registrere, planlegge, prioritere, gjennomføre rehabilitering og etablere nye funksjoner. • Planlegging i samarbeid med elevene. 	P	Teknisk enhet- arbeidet koordineres med miljørettet helsevern		Status ikke avklart.
<p>Felles praksis i forhold til fysisk aktivitet i ungdomsskolen: Kartlegging av praksis i begge ungdomsskolene. <u>Mål:</u> sikre felles tilnærming til og rutiner for ivaretagelse av mål knyttet til fysisk aktivitet i løpet av skoledagen ved alle skolene.</p>	P	Oppvekst		<p>Det mangler en felles forståelse og en felles praksis i forhold til fysisk aktivitet i ungdomsskolen. Dette vil tas opp med skolene for å se på mulige tiltak som munner ut i en felles strategi/plan for dette arbeidet.</p>

<p>Fritidsklubbene Ekko og Shadow. Målgruppe: ungdom i alderen 13 til 18 år <u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • åpent tilbud til ungdom • rusfrie arenaer der det legges vekt på trivsel <p>Felleskapet som bygges gjennom aktivitet er viktig, - gjennom biljard, bordtennis diskotek, matlaging, «mekking» og forskjellige spill. Shadow har også «Mekkekontainer» -innredet for mekking på sykler, mopeder o.l.</p>	P	Kultur		<p>Shadow er åpen tirsdag / lørdag. Det var ca.130- 140 besøkende pr. uke i 2019. Størst deltakelse er det i aldersgruppen 13 til 17 år. Ekko er åpen tirsdager og fredager og hadde i gjennomsnitt 150 besøkende pr. uke i 2019.</p> <p>Klubbene gir ungdommene en trygg møteplass i livet sitt. Her er ungdommen i alle varianter og kulturer samlet på tvers. Utfordringen er at mange ungdommer har en tung bagasje i livet sitt.</p>
<p>MOT: <u>Målgruppe:</u> elever på 7. trinn og i ungdomsskolen <u>Mål:</u> styrke ungdoms robusthet og livsmestring MOT er en ungdoms og samfunnsbygger som styrker ungdoms bevissthet og mot – til å leve, bry seg og si nei. I kommunen drives hovedarbeidet i form skolebesøk på de ulike trinnene på Lista og Farsund ungdomsskole. Flere lag og foreninger er også med i MOT. I tillegg arrangerer MOT fotball- og skiturer, konserter, sjørøverturneringer og er med i mange andre arrangementer i kommunen. Mer informasjon: https://www.mot.no/om-mot/kort-om-mot/</p>	P	Kultur	Kommunen har inngått partnerskap med MOT. Samarbeider med frivillige, lag og foreninger	<p>MOTs har i 2019 hatt 200 timer i 29 ulike klasser i ungdomsskole og på 7.trinn, 70 klassebesøk med bruk av MOTs manus og deltatt i 2 foreldremøter. Resultater er mindre hyppig mobbing, færre ungdom uten en eneste venn, mindre psykiske vansker og mindre hyppig rusmisbruk. Ungdata 2019 viser at andel ungdomsskole-elever som har drukket seg beruset én eller flere ganger i løpet av det siste året er redusert fra 18% i 2014 til 11% i 2019.</p>
<p>Røykfrie områder: Alle kommunale områder for idrett, lek og fysisk aktivitet merkes som røykfrie Mer info: Tobakkskadeloven</p>	P	Teknisk drift		Det mangler en prioritering av områder som skal merkes samt kostnadsanalyse for skilting.
<p>Tobakksfri skoletid: Målgruppe: Alle elever i grunn- og videregående skole <u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - begrense helseskader som tobakksbruk medfører - forebygge at barn og unge begynner å bruke tobakksvarer - fremme at de som allerede bruker tobakksvarer slutter - beskytte befolkningen mot eksponering for tobakksrøyk - <p>Mer info: Tobakkskadeloven</p>	P	Oppvekst		<p>Vanse ungdomsskole, -brudd på skolens reglement følges opp i henhold til de tiltak/konsekvenser skolen kan bruke.</p> <p>Farsund Ungdomsskole opplyser at få/ingen elever røyker sigaretter, men noen få vipper/røyker el. sigarett som de vet om.</p>

<p>Anti-røykekampanje v/LUS FRI-programmet gjennomført med støtte fra FYMA Målgruppe: elever ved LUS Mål: - hjelpe elever som går på ungdomsskolen til å ta egne valg, spesielt når det gjelder tobakk og rusmidler, men også på andre områder i livet Mer info: FRI programmet</p>	P	Oppvekst		<p>Vanse ungdomsskole er med i FRI. Brudd på skolens reglement følges opp i henhold til de tiltak/konsekvenser skolen kan bruke.</p> <p>Farsund Ungdomsskole er ikke med i FRI programmet. Skolen opplyser at få/ingen elever røyker sigaretter, men noen få vipper/røyker el. sigarett som de vet om.</p> <p>Kartlegging viser at det mangler en felles praksis i forhold til forebygging av røyking/snusbruk i ungdomsskolen. Dette må i første omgang tas opp med skolene for å se på mulige tiltak som munner ut i en felles strategi/plan for dette arbeidet.</p> <p>Ungdata viser at andel dagligrøykere i ungdomsskole og vgs. er gått ned fra 7 til 2 % i perioden 2011-2019. Dette er allikevel en høyere andel enn landet og fylket.</p>
<p>Gjennomgang av skolens ordensreglement ift tydeliggjøring av konsekvenser ved brudd på bestemmelsene om tobakksfri skoletid.</p> <p>Ordensreglementet finner du her: https://www.farsund.kommune.no/tjenester-farsund/skole-og-utdanning/dokumenter</p>	P	Skolen		<p>Nytt reglement vedtatt og innført ved alle skoler.</p>
<p>Overføre prinsipper fra Prosjekt «Være sammen» i barnehagen til skolestarten</p>	P	Oppvekst		<p>Ikke igangsatt.</p>
<p>Trivselslederprogrammet: Målgruppe: elever på barnetrinnet aktiviserer elever i friminutter Mål: - forebygge mobbing og utenforskap - skape relasjoner - øke fysisk aktivitet Mer info: Trivselsleder</p>	P	Oppvekst		<p>Fungerer godt på barneskolen – programmet brukes ikke på ungdomsskolene.</p>

<p>Handlingsplan for forebygging og håndtering av mobbing oppdateres Planen finner dere på lenka her: Handlingsplan for forebygging og håndtering av mobbing</p>	P	Oppvekst		Planen er oppdatert, innført og fungerer godt.
<p>Rosa kompetanse i grunnskolen Mål: bidra til en skole der elever som bryter med normer for kjønn og seksualitet trygt kan være seg selv og bli inkludert. For å få til dette må skoleansatte kjenne seg trygge når temaer knyttet til kjønn og seksualitet kommer opp, både i klasseromssituasjon og i korridorene. Mer info: Rosa kompetanse skole</p>	P	Oppvekst		<p>Nytt tiltak 2020, jfr. Kommunestyre-vedtak Temaet ligger inne i arbeidet med <i>Uke Sex</i> og kommer også inn i arbeidet med fagfornyelsen under Livsmestring og helse i skolen. Vanse skole informer personalet om dette og at det finnes mye på nettsiden deres. Tas inn i undervisningen når dette er synlig. LUS: Skolen har «Uke Sex». 9.trinn har årlig besøk av foredragsholder som tar opp dette temaet. Kommer også inn i mange av fagene gjennom kompetansemålene. Forslag til tiltak fra skolene: Farsundskolen fletter dette temaet inn i skolemiljøplanen</p>
<p>Aktiv analyse og bruk av resultatene fra elevundersøkelsene og Ungdata Mer info: Ungdata Farsund</p>	P/S	Oppvekst	I samarbeid med helse, SLT	Jobbes kontinuerlig med å bruke resultatene i forbedringsarbeid.
<p>Klassetrivsel.no: et nettbasert trivselskartleggingsverktøy. Verktøyet kartlegger det sosiale samspillet og miljøet i klassen ved hjelp av sosiogrammer. Mål: <ul style="list-style-type: none"> - Alle elever skal trives på skolen. - Fremme inkludering og hindre utenforskap. - Alle skolene skal ta i bruk verktøyet slik at alle elever på de ulike trinn skal få mulighet til å delta på undersøkelsen - Sikre og tilrettelegge for et godt og trygt læringsmiljø som fremmer faglig, sosial og personlig utvikling hos elevene. - Mer info: https://klassetrivsel.no/</p>	P/S	Oppvekst		Innkjøpt sentralt til bruk ved alle skolene og gjennomføres hvert halvår.
<p>Håndtering av sosiale medier i skole: Mål: Ta i bruk mulighetene de nye medievanene gir for utvikling og læring. Forebygge mobbing og diskriminering på nett</p>	P	Oppvekst	Samarbeid med helsesykepleier	Bruk og håndtering av sosiale medier, digital mobbing og utestenging på sosiale medier var viktige spørsmål i Ungdata-

<p>Tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lære digitale ferdigheter og mulighetene sosiale medier gir og som i neste omgang kan føre til bedre læringsutbytte for eleven. (for eksempel samskriving, deling mm) • Lære elevene digital dømmekraft og godt nettvett. • Invitere inn eksterne aktører/ekspertise i opplæring og veiledning elever, ansatte og foresatte. («Bruk hue» med flere) • Lage og følge opp egne regler for bruk av mobil og internett i skolens ordensreglement. (Mobilfri skole mm) • Oppdaterte planer etiske spilleregler, nettvettsregler og forebygging mot digital mobbing. • Dialogspillet • Samarbeid med foresatte om nettvett og felles spilleregler. <p>Oppmerksomhet på digital mobbing. Eks. sette inn flere tiltak samtidig mot enkelte elever, grupper eller skolemiljøet.</p> <p>Mer info på lenka her: Handlingsplan for forebygging og håndtering av mobbing</p>				undersøkelsen 2019. Utviklingen vil følges opp gjennom Ungdataundersøkelsene.
<p>FORELDRENETTVERK Samarbeid mellom foreldre i en skoleklasse. Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • forebygge mobbing og støtte opp om trivsel og inkludering • kjennskap og vennskap • trygghet hos barn og foreldre • mer bevisste valg • felles regler og felles grenser <p>Mer informasjon: Foreldrenettverk-faglig innramming</p>	P	Foreldre	Samarbeid med skole, politi og andre.	<p>Ungdata 2019 viser at andel elever i ungdomsskolen som opplyser at de får lov av sine foreldre å drikke alkohol har gått ned mens andelen som sier at foreldrene ikke gir lov til å drikke alkohol øker. Usikkert om dette er resultat av foreldrenettverkens arbeid med felles regler og grenser.</p> <p>I de klassene der vi får til nettverkene er tilbakemeldingen at det oppleves som et positiv tiltak. Det er likevel den enkelte foreldregruppe som må ta avgjørelsen på om de ønsker en slik gruppe. Kommunen arbeider for at opprettelse/videreføring av Foreldrenettverk legges inn som et fast punkt på første foreldremøte. Om dette skal gjelde fra oppstart i 1. klasse må også vurderes.</p>

<p>Nye mønstre «Nye mønstre» skal finne løsningen på sammensatte utfordringer hos lavinntektsfamilier ved bruk av familiekoordinatorer og familiens plan. Skal sikre rett hjelp til rett tid, til både barn og voksne i deltakerfamiliene. Familie- og generasjonsperspektiv på barn og unges levekårsutfordringer, utenforskap, psykisk helse og arbeidstilknytning. Mer info: Nye mønstre trygg oppvekst</p>	S	NAV Lister		Er under oppstart i 2020.
<p>Utlånsentral Et tiltak er å etablere utstyrslager som er tilgjengelig for alle innbyggere, på lik linje med bibliotekslån. Det kreves ingen dokumentasjon for behovet. Tjenesten skal være tilgjengelig når du har behov for det. Mer info: Utlånsentral</p>	P	Ansvar ikke endelig avklart.	Det vurderes samarbeid mellom kultur og Frivilligsentralen	Nytt tiltak 2020 jfr Kommunestyresak 19/52. Organisering og oppstart er foreløpig ikke avklart.
<p>Opplevelseskortet: Mål: Gi barn og unge mulighet til å delta i kultur- og fritidsopplevelser uavhengig av foreldrenes økonomi. Mer info: Opplevelseskortet Farsund</p>	S	Kulturkontoret i samarbeid med private aktører og NAV.		<p>November 2019 var over 150 kort i bruk Kortet er kreves ikke dokumentasjon for familienes økonomiske situasjon. Dersom noen har behov for kort så får de det.</p> <p>De som er med i vår kommune er:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Farsund kino - Flipside skatehall - Gocartkjøring i Adrenalinparken på Lista - Paintball-klubben - Svømmehallen - MOT (sjørøver-, fotball- og skitur) - Nordberg fort - Lista fyr/Lista Fuglestasjon - Biblioteket <p>Tilbudet vurderes å ha stor betydning for de som deltar og for utjevning av sosioøkonomiske forhold.</p>
<p>Tiltaksplan – skolevegring Mer info på lenka her: Handlingsplan for forebygging og håndtering av mobbing</p>	P	Oppvekst		Arbeidet med revidering igangsatt. Foreløpig brukes en planen som er utarbeidet i Søgne og Songdalen med lokale tilpasninger.
<p>Aktiv analyse og bruk av resultatene fra elevundersøkelsene og Ungdata Mer info: Ungdata Farsund</p>	P	Oppvekst	I samarbeid med helse, SLT	Det jobbes kontinuerlig med å bruke resultatene i forbedringsarbeid og i kommunens folkehelsearbeid.

Målgruppe 3:

Elever i videregående skole

Unge voksne

Delmål:

Færre unge som sliter psykisk

Unge i risiko identifiseres tidlig og får helhetlig, tverrfaglig og kvalitetsmessig god oppfølging

Færre unge bruker rusmidler, røyker og/eller snuser

Økt fysisk aktivitet blant unge i skole og fritid

Redusert forekomst av mobbing

Bedre oppvekst og levekår for unge i lavinntekts-familier

Øke andel unge som gjennomfører videregående skole

Redusere andel unge som ikke kommer inn i, - eller som faller ut av arbeidslivet

Tiltak:	Type:	Hovedansvar:	Samarbeidspartnere:	Status/evaluering 2019:
Psykisk helsehjelp:	S	Psykisk helsetjeneste	Skole, helsesykepleier, fastlege	2018: 91 brukere 25 år og yngre. 2019: 134 brukere 25 år og yngre. Økning på ca. 47%. Størst er økningen i gruppen 18 år og yngre som øker fra 6 til 19 en økning på 316%.
Ung: Sammen (tidligere kalt LEVEL Ung): Kommunikasjonskurs med fokus på relasjon og parforhold. 4 skoletimer på hvert trinn for elever i siste trinn på videregående skole. <u>Mål:</u> Skape rom for samlivsutvikling for alle par – uansett hvilken fase i livet man befinner seg i og hvilke problemstillinger man står overfor. Mer info: https://sammen.link/	P	Familiesenteret	bistand fra psykisk helse, erfaringskonsulent	Det tilbys kurs i VG3 studiested Farsund og VG2 studiested Lista. Gjennomføres årlig med 6 - 7 grupper. Evalueres jevnlig og får gode tilbakemeldinger. Tiltaket justeres etter innspill fra både elever og gruppeledere. Tiltaket videreføres.
Psyktdag – Psykologi på instagram Instagramkonto med informasjon, tips og råd til ungdom om ting man kan gjøre for å ivareta sin psykiske helse. Videoene er beregnet på alle, men særlig først og fremst for ungdommen. Mer informasjon: https://youtu.be/ou5KpLuVDrl	P	Enhet forebygging og koordinering v/ Kommunepsykolog		Oppstart våren 2020. Tiltaket er ikke evaluert.
BTI-team(BUTT): Tverrfaglig sammensatt team. Kan drøfte problemstillinger anonymt eller med pårørende/barn til stede. Veiledning og rådgivning. Målgruppe: 0 – 18 år med pårørende <u>Mål:</u> <ul style="list-style-type: none"> bidra til å sikre at barn/unge får en helhetlig og kvalitetsmessig god tjeneste	S	Familiesenteret	Samarbeid med helsestasjonen, barnevernet, familiekontoret, PPT, Psykisk helseteam og ABUP	Teamets sammensetning og funksjon er evaluert i etterkant av Fylkesmannens tilsyn med tjenester til barn i alderen 7-12 år med psykiske utfordringer der kommunen fikk avvik som skal følges opp.

bistå med å finne fram til hvor og hvordan målgruppen skal få best mulig hjelp				
Helsestasjon for ungdom og skolehelsetjeneste vgs: Forebyggende lavterskeltilbud til ungdom i aldersgruppen 14 – 24 år <ul style="list-style-type: none"> • Tester for seksuelt overførbare sykdommer (kjønns sykdommer) eller graviditet • Gynekologiske undersøkelser • Veiledning i bruk av prevensjon og uønsket graviditet. Rådgivning ved for eksempel spiseforstyrrelser, problemer hjemme eller rusproblemer	P	Helsestasjonen		Antall henvendelser til skolehelsetjenesten vgs. har økt fra 256 i 2015 til 602 i 2018 en økning på ca. 135 %. Antall henvendelser om prevensjon er økt med ca. 67%, klamydiatester er økt med ca. 76 %, og graviditetstester er økt med ca. 83 % i perioden. Tall for 2019: Vgs. Eilert Farsund: 399 elever totalt, 111 gutter og 322 jenter. Vgs. Eilert Sundt, Vanse: 45 elever totalt i vårsemesteret, 16 gutter og 29 jenter. Vårsemester: Tall for høst semester mangler.
DU- kurs: Ungdom 15 – 20 år. Depresjons- mestring for ungdom, over 10 samlinger. Behovsstyrt oppstart. Mer info: DU kurs	S	Psykisk helse		Skal evalueres og vurderes erstattet med mer kortvarig kurs/mestringsgruppe, med tema vedr. avhengighetsproblematikk og psykisk helse.
Veiledere for psykisk helse (i regi av BTI) Enkel og pedagogisk informasjon om hvordan psykisk uhelse blant ungdom i skolene kan fanges opp i to ulike veiledere mot ungdom på videregående skole. Veilederne er en del av en større satsing på psykisk helse i regi av Aust-Agder fylkeskommunes styrking av arbeidet mot mobbing og arbeidet med psykisk helse i videregående skole. Mer info: Ser-du-meg-psykisk-helse-og-laring-veileder-for-ansatte-i-skolen	P	Helsestasjonen	Samarbeid med familiesenteret, barnevernet, familiekontoret, PPT, Psykisk helseteam og ABUP + videregående skole	Igangsetting ennå ikke avklart.
Kjernegrupper: individrettet tiltak rettet mot elever i ungdoms- og videregående skole i risikozonen (unntaksvis i barneskolen) med konkret utfordring, f.eks. skolevegring, mobbing, nasking, rus, utagerende og forstyrrende atferd, skoleskulk, kriminalitet, vansker for å godta grensesetting o.l. Det er kjernegrupper på begge ungdomsskolene og på både Eilert Sundt avd. Lista og Farsund. Møtes en gang pr mnd., -ved behov oftere. Noen elever møter en gang pr mnd. (oftere ved behov) og andre hver annen mnd. avhengig av behov og utfordring.	S	SLT -koordinator	Faste deltakere er SLT, representant fra skolen, kultur, skolehelsetjenesten, politi, Lister Barnevern	Det var totalt 23 nye saker fra 2017 til november 2019. 10 av 18 elevene i 2017/2018 avsluttet kjernegruppe uten kjente nye saker 3 av 18 elever var involvert i nye saker i 2017 og 2018. Ved involvering i nye uheldige hendelser blir ungdommene kalt inn til bekymringsamtale hos politiet/ og

<p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rask, konkret og samkjørt oppfølging, • stoppe negativ utvikling • fokusere på ressurser hos/rundt ungdommen <p>Ungdommen deltar med foresatte (dersom under 18 år) Ungdom med ungdomskontrakt som har fått påtaleunntatelse med vilkår blir også fulgt opp i kjernegruppene.</p> <p>Mer informasjon: Kjernegrupper</p>				<p>evt. får tilbud om ny oppfølging gjennom kjernegruppe.</p> <p>Tallene viser 11 kjernegrupper i 2019. Av disse ble 3 grupper avsluttet i 2019, 2 har blitt avsluttet innen juli 2020 og 6 er fortsatt i kjernegruppe.</p>
<p>Digital helsesykepleier</p> <p>Helsesykepleier benytter sms i kontakten med elever.</p>	P	Helsestasjonen/ Skolehelse-tjenesten		Oppstart 2020. Ikke evaluert.
<p>Oppfølging av sykkelplanen:</p> <p>Motivere og legge til rette for bruk av sykkel som fysisk trening og transportmiddel.</p> <p>Mer info: Vita-velo Farsund</p>	P	Teknisk drift		Etablert en rekke overbygde sykkelparkeringsanlegg, spesielt knyttet til skolene. Små steg m.h.t. hovednett. Satsning på Vita Velo, en sammenhengende kystnær tursykkelvei. Ny side «syklingifarsund.no» med oversikt over ulike sykkelruter og online booking av sykler. Etablert sykkelutleie ved Lista fyr.
<p>Flipside skatepark</p> <p>Flipside er en del av kommunens forebyggende arbeid og ligger på Lista Flypark. Hallen passer både for skateboard, BMX og scoot. Anlegget har 2500 m² innendørs park med bowl, foam pit, resi pad og mye mer. Utleie BMX og hjelmer. 10 års aldersgrense. Utvidet åpningstid i ferier.</p> <p>Mer info: https://lapark.no/flipside/</p>	P	Kultur		Er en svært viktig del av fritidstilbudet i kommunen og treffer mange unge som ikke er med i organiserte fritidsaktiviteter. Nesten 200 barn/unge har årskort og mange benytter Flipside ukentlig. Benyttes også av tilreisende og fra omliggende kommuner.
<p>Off-road sykkeløype i Alcoaparken</p>	P	Kultur	Samarbeid med Farsund Sykleklubb	Det er mange unge som benytter tilbudet både til organisert og egenorganisert aktivitet/ trening. Hver torsdag er 15-20 barn med på treninger. Det er ønske om å bygge en såkalt asfaltert Pumptrack i tilknytning til anlegget som rekrutteringsarena. Farsund Sykleklubb har sykler til utlån for de som trenger det.

<p>Bedre synliggjøring av eksisterende tur og aktivitetsmuligheter. Plan for kommunikasjon ut mot innbyggere.</p> <p>Mer info: https://listerfriluft.no/</p>	<p>P</p>	<p>Teknisk drift i samarbeid med Lister Friluftsråd</p>		<p>Lister friluftsråd har en nettside med oversikt over ulike tilbud/ aktiviteter. Lister Friluftsråd ble kåret til Årets Friluftsråd i 2019 med følgende begrunnelse: Lister Friluftsråd har stått for et tiltak som har stor overføringsverdi og kan tjene som eksempel for andre friluftsråd i vårt langstrakte land. I tiltaket er fysisk tilrettelegging kombinert med aktivitetstiltak. Prosjekt «Kyststi for alle» er et eksempel på tiltak.</p>
<p>Fritidsklubbene Ekko og Shadow. Målgruppe: ungdom i alderen 13 til 18 år <u>Mål:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • åpent tilbud til ungdom • rusfrie arenaer der det legges vekt på trivsel <p>felleskapet gjennom aktivitet er viktig, - gjennom biljard, bordtennis diskotek, matlaging, «mekking» og forskjellige spill.</p> <p>Mer om Ekko: https://www.farsund.kommune.no/tjenester-farsund/kultur/fritidstilbud-til-ungdom/2106-ekko-fritidsklubb</p> <p>Mer om Shadow: https://www.farsund.kommune.no/tjenester-farsund/kultur/fritidstilbud-til-ungdom/2107-shadow-fritidsklubb</p>	<p>P</p>	<p>Kultur</p>		<p>Shadow er åpen tirsdag / lørdag. Det var ca.130- 140 besøkende pr. uke i 2019. Størst deltakelse er det i aldersgruppen 13 til 17 år. Ekko er åpen tirsdager og fredager og hadde i gjennomsnitt 150 besøkende pr. uke i 2019.</p> <p>Klubbene gir ungdommene en trygg møteplass i livet sitt. Her er ungdommen i alle sjanger og kulturer samlet på tvers. Utfordringen er at mange ungdommer har en tung bagasje i livet sitt.</p>
<p>Tobakksfri skoletid: Målgruppe: Alle elever i videregående skole Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - begrense helseskader som tobakksbruk medfører - forebygge at barn og unge begynner å bruke tobakksvarer - fremme at de som allerede bruker tobakksvarer slutter - beskytte befolkningen mot eksponering for tobakksrøyk - <p>Mer info: Tobakkskadeloven</p>	<p>P</p>	<p>Fylkeskommunen v/videregående skoler</p>	<p>Samarbeid med skolehelsetjenesten.</p>	<p>Andelen elever i videregående skole i Farsund som røyker daglig eller ukentlig er 8% (landet 6%). Ungdata viser nedgang fra 12 til 11 % for elever på Vg. 1 fra 2016-2019. Andelen røykere er lavest på Vg. 3. I 2019 brukte 18 % av elevene på Vg. 3 snus.</p>
<p>«Drop-out» vgs: Oppfølging av ungdom i videregående skole som har utfordringer med å følge opp skolen. OT rådgiver ved Eilert Sundt har som oppgave å fange opp og ivareta elever som dropper ut av videregående eller ikke begynne på vgs i det hele tatt. OT-ressursgruppe består av NAV, skolehelsetjenesten, OT rådgiver, Lister barnevern, avd. for psykisk helse og SLT</p>	<p>S</p>	<p>Fylkes-kommunen</p>		<p>Andelen elever som dropper ut av videregående skole er nedadgående fra 2010-2018 og andelen er lavere i Farsund enn i Vest Agder og landet og andelen lå i 2019 på 17 %.</p>

Arbeidstiltak Røssevika. Målgruppe: ungdom over 18 år.	S	Teknisk	samarbeid med NAV	Tiltaket er under evaluering i forhold til deltakelse og resultater.
IPS (individuell jobbstøtte til ordinært arbeid) Tilbud til personer med moderate til alvorlige psykiske helseproblemer, og/eller rusproblemer, som ønsker hjelp til å komme i arbeid eller beholde ordinært, lønnet arbeid. <u>Mål:</u> Ordinær, lønnet jobb https://www.nav.no/no/person/arbeid/oppfolging-og-tiltak-for-a-komme-i-jobb/psykiske-helseproblemer/individuell-jobbstotte-ips	S	NAV Lister	Samarbeid med helsetjenestene i kommunen	Oppstart høsten 2020
Enhetene tar imot VG3- elever uten læreplass og legger til rette for fagbrev.	P	Agder Fylkeskommune	Samarbeid med helse- og oppvekstenhetene	Antall henvendelser om VG3 plass varierer fra år til år. Hittil i 2020 har helse og omsorgstjenesten fått 3 henvendelser. Disse kommer i tillegg til de faste læreplassene.
Skolelos hjelpetiltak som skal øke skolegjennomføring blant ungdom. <u>Målgrupper</u> <ul style="list-style-type: none"> • barn og unge med barnevernstiltak fra 12 til 18 år. • annen utsatt ungdom fra 12 til 24 år. Målet med Skolelos er å bedre skolesituasjonen og øke skolegjennomføring blant ungdom i alderen 12-18 år som har barnevernstiltak i hjemmet. Lister barnevern har vært en av de få barneverntjenestene i Norge som gjennomførte pilotprosjektet i 2018, og har fått støtte til å fortsette tiltaket til 2021. Mer info: https://www.listersamarbeidet.no/artikler/skolelos	S	Lister Barnevern	Samarbeid med vgs	Tiltaket er under evaluering.
Utlånsentral Utstyrslager som er tilgjengelig for alle innbyggere, på lik linje med biblioteksutlån. Det kreves ingen dokumentasjon for behovet. Tjenesten skal være tilgjengelig når du har behov for det. Mer info: Utlånsentral	P	Kultur	Eventuelt i samarbeid med Frivilligsentralen	Nytt tiltak 2020 jfr Kommunestyresak 19/52. Foreløpig ikke etablert
Opplevelseskortet: Mål: Gi barn og unge mulighet til å delta i kultur- og fritidsopplevelser uavhengig av foreldrenes økonomi. Mer info: Opplevelseskortet Farsund	S	Kultur	Samarbeid med private aktører og NAV	November 2019 er det i overkant av 150 kort som er i bruk Kortet er tenkt for barn/unge i lavinntektsfamilier, men det kreves ikke dokumentasjon for familiens økonomiske situasjon. Dersom noen har behov for kort så får de det.

				<p>De som er med i vår kommune er:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Farsund kino - Flipside skatehall - Gocartkjøring i Adrenalinparken på Lista - Paintball-klubben - Svømmehallen - MOT (sjørøver-, fotball- og skitur) - Nordberg fort - Lista fyr/Lista Fuglestasjon - Biblioteket <p>Tilbudet vurderes å ha stor betydning for de som deltar og for utjevning av sosioøkonomiske forhold.</p>
<p>Pilotprosjekt for «fritidskort for barn og unge» - vurdere og ev. fremme en søknad om å bli en del av en slik pilotordning. Ordningen skal dekke deltakerutgifter til fritidsaktiviteter, og skal gjelde for barn og unge i alderen 6 til 18 år. Man skal fritt kunne velge fritidsaktivitet. Les mer: Regjeringen fritidskort</p>	P	Kultur	<p>Nytt tiltak 2020</p> <p>Jfr. Kommunestyret 26/9-19</p>	Søknad om tilskudd 2020 er avslått.
<p>Aktiv analyse og bruk av resultatene fra Ungdata VGS</p> <p>Mer info: Ungdata Farsund</p>	P	Oppvekst	I samarbeid med helse, SLT	Jobbes kontinuerlig med å bruke resultatene i forbedringsarbeid og i arbeidet med folkehelse og likestillingsoversikten.